

Stockholm den 16 juni 2015

Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 0601
Box 2290
103 17 Stockholm

Enbart per e-post

**Mål nr P 2270-15, Tyresö kommun m.fl. / Anna-Karin Lundberg m.fl.,
angående detaljplan för Nyfors, fastigheterna Rundmar 1:2, del av Bollmora
2:1 och Alby 1:1 m.fl. i Tyresö kommun**

Yttrande

Förelagda att inkomma med yttrande över aktbil. 1, 8 och 9 får vi anföra följande (tidigare använda förkortningar och definitioner kommer att användas även i det följande).

Inställning och yrkande

Anna-Karin Lundberg bestrider Kommunens yrkande och yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa Mark- och miljödomstolens vid Nacka tingsrätt dom.

Grunder, omständigheter och utveckling av talan

Mark- och miljödomstolens vid Nacka tingsrätt avgjorde målet på en annan grund än de av Anna-Karin Lundberg åberopade. Anna-Karin Lundbergs grunder för att detaljplanen ska upphävas är således oprövade. Anna-Karin Lundberg åberopar därför inför Mark- och miljööverdomstolen vad som anförts i Mark- och miljödomstolens och hänvisar till inlagorna där.

Utöver vad som redan anförts vill Anna-Karin Lundberg anföra följande.

En helhetsbedömning måste göras

Mark- och miljööverdomstolen har i mål nr P 7238-13, dom den 14 mars 2014, valt att inte pröva frågan om gatukostnader inom ramen för en överklagad detaljplan och skriver: "Inledningsvis konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att frågor som rör gatukostnader inte prövas inom ramen för en överklagad detaljplan, utan i annan ordning. Frågor som rör fördelning av gatukostnader kan därför inte prövas i detta mål." Samma sak upprepades av Mark- och miljööverdomstolen i mål nr P 11104-13, dom den 10 september 2014: "Frågor som rör gatukostnader prövas inte inom ramen för en överklagad detaljplan, utan i annan ordning. Frågor som rör fördelning av gatukostnader kan därför inte prövas i detta mål."

Vad en sådan "annan ordning" skulle bestå i anges inte närmare, men det får antas att vad som avses är en laglighetsprövning av kommunfullmäktiges beslut att anta gatukostnadsutredningen i enlighet med reglerna om kommunalbesvär i 10 kap. KomL.

Planprocessen som den ser ut idag innebär att olika intrång i enskildas rättigheter ofta sker successivt och bedöms i flera olika parallella processer. För att den svenska planprocessen ska leva upp till de rättssäkerhetsgarantier som ställs i RF och Europakonventionen måste enskilda kunna få en samlad och fullständig domstolsprövning av myndigheternas beslut och agerande, särskilt i den utsträckning som besluten inskränker äganderätten (jfr Karin Andersson m.fl. mot Sverige, mål nr 29878/09, dom från den 25 september 2014, p. 68-70 och HFD 2011 not. 26).

Det råder inte någon tvekan om att ett beslut om detaljplan kan röra enskildas civila rättigheter (RÅ 2010 ref. 13, RÅ 2010 ref. 14, HFD 2012 not 17). Avgörande vid den bedömningen har ansetts vara ifall de enskilda kan anses tillräckligt påverkade av detaljplanens innehåll.

Anna-Karin Lundbergs civila rättigheter berörs således och därmed följer en rätt till domstolsprövning enligt artikel 6 Europakonventionen. Sverige har vid ett flertal tillfällen brustit i att tillgodose denna rättighet. Som en följd har lagstiftaren infört en särskild rättsprövningslag och en generell bestämmelse i 3 § 2 st. FL (prop. 2005/06:56 s.10 f.). Enligt den sistnämnda bestämmelsen ska ett mål alltid

hanteras som ett förvaltningsbesvär om det behövs för att tillgodose rätten till domstolsprövning enligt artikel 6 Europakonventionen.

Generellt sett kan man säga att ett förvaltningsbesvär innebär en mer långtgående prövning än Europakonventionen kräver, att rättsprövning innebär en "lagom" omfattande prövning men att kommunalbesvär innebär en för snäv prövning (SOU 1997:57 s. 111, Wiweka Warnling-Nerep, Förvaltningsbeslut – överklagande, rättsprövning och annan domstolsprövning s. 62 och Patrik Södergren, Vem dömer i gråzonen? Domstolsprövning i gränslandet mellan offentlig rätt och privaträtt, Skrifter från Juridiska institutionen vid Umeå universitet, 2009, s. 203).

Hans Danelius har i sitt tillägg i NJA 1993 s. 653 uttalat att:

"Frågan huruvida en laglighetsprövning enligt 10 kap kommunallagen (1991:900) är tillräcklig för att uppfylla konventionens krav i detta hänseende kan knappast besvaras generellt. Svaret blir framför allt beroende av vad slags tvist som föreligger i det enskilda fallet. Gäller tvisten en rättslig fråga, som kan avgöras inom ramen för en laglighetsprövning, måste en sådan prövning anses uppfylla konventionens krav. Problem i förhållande till konventionen uppkommer däremot om tvisten innefattar element som inte kan överprövas inom ramen för en laglighetsprövning.

I förevarande fall bygger fastighetsägarnas talan i stor utsträckning på överväganden om skäligheten av den fördelning av gatukostnaden som beslutats av kommunen. Med hänsyn härtill torde rätten att överklaga ett kommunalt beslut enligt 10 kap kommunallagen inte ha varit tillräcklig för att fastighetsägarna skulle kunna få sina invändningar fullt ut prövade av domstol. Om endast en sådan laglighetsprövning hade stått till buds, skulle därför de krav som ställs av konventionen knappast ha varit uppfyllda i detta fall." (Min understrykning.)

Vid en bedömning om rätten till domstolsprövning kan tillgodoses genom en traditionell laglighetsprövning enligt 10 kap. KomL måste hänsyn tas till att målet i förevarande fall rör såväl rättsfrågor som skälighetsavvägningar. Bl.a. aktualiseras frågorna om huruvida den uppkomna situationen faller under äganderättsskyddet i 2 kap. 15 § RF liksom i TP 1-1 Europakonventionen, om detta påverkas av rätten till skyddet av hem enligt artikel 8 Europakonventionen.

Enligt både RF och Europakonventionen ska en proportionalitetsbedömning mellan å ena sidan de enskildas intressen och å andra sidan allmänna intressen göras. En sådan bedömning innefattar också en prövning av om de allmänna intressena kan uppnås genom en mindre ingripande åtgärd gentemot den enskilde. Dessa

bedömningar av skäligheten liksom bedömningen av de relevanta sakomständigheterna skulle i förevarande fall gå längre än vad en som normalt sett omfattas av en laglighetsprövning (Patrik Södergren, *Vem dömer i gråzonen?*, Skrifter från Juridiska institutionen vid Umeå universitet, 2009, s. 318 ff. och Hans Ragnermalm, *Förvaltningsprocessens grunder*, 3 uppl., 2014, s. 195). Anna-Karin Lundberg och hennes grannar kan därför normalt sett inte få en fullgod prövning av om deras rättigheter enligt RF och Europakonventionen har överträtts inom ramen för ett kommunalbesvär.

Med detta sagt kan man konstatera att även om rättsfrågorna skulle kunna rymmas inom ramen för en laglighetsprövning så kan en fullgod prövning av målet inte göras utan att domstolen också gör en fullständig skälighetsbedömning grundat på de faktiska sakomständigheterna i målet. Mark- och miljööverdomstolen kan då inte välja att inte pröva vissa delar som i mål nr P 7238-13, dom den 14 mars 2014, och må nr P 11104-13, dom den 10 september 2014.

Angående proportionalitetsbedömningen

Vid en prövning enligt 2 kap. 15 § RF, TP 1-1 och artikel 8 Europakonventionen ska domstolen göra en bedömning dels om det angivna motivet för att inskränka de enskildas rätt är att ses som ett allmänt intresse (*angeläget* allmänt intresse ifråga om 2 kap. 15 § RF), dels om en skälig balans uppnåtts mellan de allmänna intressen som står på spel och det skydd som de enskilda har rätt till ("the fair balance" test, se bl.a. *Sporrong-Lönnroth mot Sverige*, mål nr 751/75 och 7152/75, dom från den 23 september 1982, p. 69). Skadan för de enskilda måste alltså stå i proportion till den tänkta nyttan (Harris, O'Boyle & Warbrick, *Law of the European Convention on human Rights*, 2 uppl., s. 667 och prop. 2009/10:80 s.147).

Vid en samlad bedömning måste de boendes rättigheter anses så pass berörda att det rör sig om en inskränkning av deras rättigheter enligt 2 kap. 15 § RF, TP 1-1 och artikel 8 Europakonventionen. När man väl i ett första led konstaterat att det rör sig om en inskränkning av äganderätten och rätten till hem ska man i ett andra steg avgöra huruvida inskränkningen har stöd i lag och tillgodoser ett angeläget allmänt intresse.

Som konstaterats ovan räcker det inte enbart att konstatera att det föreligger ett angeläget allmänt intresse för att kommunen ska få inskränka de boendes

rättigheter. En förutsättning för att inskränka enskildas äganderätt och rätt till skydd för sitt hem är att det finns ett allmänt intresse som väger tyngre än det enskilda intresset.

Vid en eventuell inskränkning av egendomsskyddet och rätten till skydd för sitt hem måste det således föreligga en skälig balans mellan allmänintresset och kraven på respekt för individens grundläggande fri- och rättigheter. Faktorer att beakta för upprätthållandet av en skälig balans är bl.a.; tidsutdräkt, förutsägbarhet, ersättning, alternativa vägar för att uppnå det eftersträvade målet och påverkan för den enskilda (Harris, O'Boyle & Warbrick, Law of the European Convention on Human Rights, 2 uppl., s. 695). Särskilt viktigt är att det föreligger proportionalitet mellan de medel som används och det mål som det allmänna önskar uppnå genom åtgärderna som begränsar de enskildas äganderätt (Broniowski mot Polen, mål nr 31443/96, dom från den 22 juni 2004, p. 150).

Detta kan sammanfattas genom att en inskränkning av egendomsskyddet och rätten till skydd för hem endast får användas som en sista utväg (jfr prop. 1993/94:117 s. 48).

Kommunens ”enskilda” intresse?

Avslutningsvis ifrågasätter Anna-Karin Lundberg starkt att Kommunen kan ha ett enskilt intresse, jfr aktbil. 8, s. 6, under ”1.3.3 Proportionalitet”. En kommun kan knappast representera både ett allmänt intresse och ett enskilt intresse.

Fråga om bevisning

Anna-Karin Lundberg ifrågasätter att Kommunen kommer in med bevisning först i Mark- och miljööverdomstolen.

Som ovan,

Sebastian Scheiman